

Veiligheid: de cirkel rond?

Voor de VVD is veiligheid een hot issue; een speerpunt. Niet alleen voorafgaand aan de verkiezingen, maar altijd. Dit maakt deel uit van het DNA van de VVD en ook van het DNA van de mens. Veiligheid is een basis behoefte. Maslow heeft veiligheid (en zekerheid), na primaire biologische behoeften, niet voor niets op de tweede trede van zijn piramide geplaatst.

Historie is onderdeel van onze cultuur. Ter opfrissing van het collectief geheugen even een uitstapje naar het verleden. In de Germaanse tijd lag de zorg voor de handhaving van de veiligheid, vrede en het recht niet bij de staat maar bij het individu en zijn familie. Op een vete volgde hetzij wraak, doch alle inspanningen werden gericht op het tot stand brengen van een zoenvrede (definitieve vrede) tussen partijen en hun families, dat gezien kan worden als een eerste (niet schriftelijke) vorm van de huidige vaststellingsovereenkomst tussen partijen (boek 7 BW), waar trouwens ook de uitspraken van de rijdende rechte op zijn gebaseerd. Van oudsher waren veiligheid, ordehandhaving en bestraffing onderwerpen die door en binnen een samenleving (horizontaal) werden behartigd. Ook het Romeinse recht kenmerkte zich, in ieder geval indien er sprake was van een *delicta privata* (vergrijp tegen individu, familie of vermogen), oorspronkelijk door het vervolgingsmonopolie van de benadeelde. De benadeelde kwam daarbij verregaande bevoegdheden toe en had, naast schadevergoeding, ook recht op boetegeld (poenale).

Voordat er sprake was van orde- en rechtshandhaving in de moderne betekenis van het woord, hadden steden hun schutterijen en dorpen hun nachtwakers. Zo werd op 21 oktober 1725 de functie van Klapwaecker (ook wel Clapperman) door Schout en Schepenen van Oost- en West Barendrecht en Carnisse vergund aan, "*aen de Zingel op dorp van Barendrecht*" wonende Reijer van Heijninge(n). Het betrof een gemengd publiek- (verticaal) en privaatomodel (horizontaal). Aangesteld door Schout en Schepenen diende Reijer van Heijninge(n) wekelijks zijn "Klappelt" te innen bij degenen die volgens een lijst van Schout en Schepenen hiervoor dienden te betalen.

Na de late middeleeuwen ging het bestuursapparaat zich nadrukkelijker zelf bemoeien met de orde- en rechtshandhaving (verticaal); de schout en schepenen en de ridders van de schout. Rechtspreken over kleinere geschillen en delicten had plaats in de Raadkamer van (tegenwoordig) het restaurant Diggels.

Gedurende en na de Franse bezetting kwam er, onder direct gezag van de burgemeester, langzaam aan een meer professionele politiezorg bestaande uit gemeenteveldwachters. Op voordracht van de burgemeester benoemd door de CdK, met taken en bevoegdheden die waren vastgelegd in een provinciale instructie.

De gemeenteveldwachter kon na 1856 voor ondersteuning rekenen op bijstand van Rijksveldwachters, die in het gehele Rijk bevoegd waren op te treden (en de Marechaussee en vanaf 1919 ook het Korps politietroepen). Ook Barendrecht had gemeenteveldwachters, werkend in en vanuit het voormalige gemeentehuis (met cellen) aan de Dorpsstraat. In de archieven kom je de namen Rodenburg en Westerman tegen.

Na de tweede Wereldoorlog ontstonden de Rijkspolitie en, voor gemeente met meer dan 25.000 en later 40.000 inwoners, de gemeentepolitie. Barendrecht had een forse groep van de Rijkspolitie met een 7x24 uursbezetting (45 fte), vallend onder het district Dordrecht. De tot de groep Barendrecht behorende politieambtenaren moesten ook in Barendrecht woonachtig zijn. Kortom de politiezorg is altijd primair sterk lokaal ingebed geweest.

Met de laatste twee politiereorganisaties (regionalisering respectievelijk nationalisering) is dit accent steeds meer verschoven. Er was sprake van toenemende centralisatie. Effectiviteit, efficiency en verdere professionalisering van de politie lagen hieraan ten grondslag, als antwoord op de (inter)nationalisering en digitalisering van de georganiseerde misdaad. Denk bijvoorbeeld aan de vele verschijningsvormen van fraude,

witwassen, corruptie, computercriminaliteit, terrorisme, mensenhandel en -smokkel enzovoorts. De VVD heeft landelijk altijd ingezet op forse bestrijding van dergelijke ernstige vormen van criminaliteit. Hoewel Thorbecke (Gemeentewet van 1851) zich in de negentiende eeuw nog sterk heeft verzet tegen een uitsluitend landelijk georganiseerde politie, was de VVD daarom ook initiator van de laatste politiereorganisatie.

Hoewel dergelijke vormen van ernstige criminaliteit meestal ook wel een lokale impact hebben, worden ze op individueel - en lokaal niveau veelal als weinig direct bedreigend of verstorend ervaren.

De landelijke en internationale ontwikkelingen van criminaliteit en criminaliteitsbeheersing heeft er echter voor gezorgd dat op lokaal niveau tekorten in de rechtshandhaving zijn ontstaan. Met uitzondering van de wijkagent en een enkele politiepost, heeft de politie zich merkbaar teruggetrokken uit de haarvaten van de samenleving. Alles heeft nu eenmaal een prijs! De huidige politiebezetting in Barendrecht haalt het niet bij de omvang van de voormalige groep van de Rijkspolitie, ondanks dat Barendrecht inmiddels ruim meer dan het dubbele aantal inwoners telt (1 wijkagent op 10.000 inwoners). Barendrecht dat onder de oude regels van voor de herziening van de Gemeentewet recht zou hebben gehad op een eigen Gemeentepolitiekorps met binnen de gemeentegrenzen werkende en wonende dienders, met een eigen korpschef en met een eigen recherche. De burgemeester heeft in het nieuwe model ook niet meer het beheer over de politie, maar is wel verantwoordelijk voor handhaving van de openbare orde. In het lokale en het regionale driehoeksoverleg (burgemeester, [hoofd]officier van justitie en politiechef) is de burgemeester verworpen tot een vragende partij met lege handen, waar het gaat om de verdeling van de schaarse sterkte, budgetten en overige middelen.

Wij weten het; de landelijke VVD is hier zeker debet aan geweest, maar schaalvergroting was en is nu eenmaal noodzakelijk gebleken.

Ying en Yang, we vullen elkaar aan; als lokale VVD maken wij ons daarom gedurende langere tijd sterk om de politiefunctie ook op lokaal niveau letterlijk en figuurlijk meer "handen en voeten" te geven, onder gezag en directe aansturing van het lokale bestuur. Oftewel de gemeenteveldwachter *revisited*. Een herbeoordeling en herwaardering van de taken van gemeentelijke handhavers onder gezag van het lokale bestuur. Niet slechts een veredelde parkeerwachter of hondenpoepjager, zoals nog in sommige gemeenten het geval is, maar als lokaal preventief, correctief en repressief toezichthouder (Algemene wet bestuursrecht) en als bijzondere opsporingsambtenaar (BOA, strafrecht) met een brede taakstelling. Of zoals het in een vacature tekst is verwoord:

"Als BOA ben je, namens de plaatselijke overheid samen met je team verantwoordelijk voor toezicht en handhaving van een toegewezen woon- en leefgebied. Binnen dit gebied ziet de buitengewoon opsporingsambtenaar toe op een juiste naleving van het parkeerbeleid en de "kleine ergernissen", de handhaving van DHW (n.b. Drank- en Horecawet) en kan waar nodig een proces-verbaal opmaken tegen overtreders. Ook bij andere problemen binnen een gemeente, zoals jongerenoverlast, uitgaansoverlast, toenemende parkeerdruk, asociaal gedrag en de veiligheid van grote openbare evenementen speel je een belangrijke rol en spreek je assertief mensen aan op dit ongewenste gedrag. Dit zijn allemaal taken van de buitengewoon opsporingsambtenaar. Kortom: Door jouw inzetbaarheid draag je bij aan de veiligheid van specifieke locaties."

Kortom met de benodigde wetskennis, sociale vaardigheden, voorzien van de juiste middelen en - uitrusting, met voldoende capaciteit, onder gezag van het lokale bestuur en in nauw overleg met de politie (wijkagent) het (mede)vervullen van belangrijke onderdelen van de politietaak zoals omschreven in artikel 3 Politiewet: *De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven.*

Sterke lokale inbedding, zichtbaarheid, goede plaatselijke kennis, het bekend zijn met de "in en outs" van de Barendrechtse samenleving en last but not least enig lokaal historisch besef, zijn hierbij van groot belang. De gemeenteveldwachter kende ieder gezin!

Volgens inmiddels velen zou dit de opmaat kunnen zijn naar een nieuwe vorm van gemeentepolitie. Is daarmee dan de cirkel rond? Niet helemaal. Daarvoor is in de eerste plaats een vereiste dat ieder zelf ongewenst gedrag achterwege laat en, zoals ooit, burgers weer (gaan pogen) zelf problemen ter hand nemen en elkaar daadwerkelijk ook aanspreken op ongewenst gedrag en conflicten onderling oplossen. Of het nu parkeren, straatvuil of een burenruzie betreft, niet alles kan op de overheid worden afgewimpeld. Het openbaar ministerie is in ons land ook niet verplicht om tot vervolging van alle strafbare feiten over te gaan en hanteert derhalve een vervolgingsbeleid gebaseerd op het wettelijk vastgelegde opportuniteitsbeginsel. Veiligheid is van ons allen, onveiligheid creëren we meestal ook zelf of houden we zelf in stand. De Amsterdamse politiepsycholoog Frans Denkers propageerde in de tweede helft van de jaren 1980 in dit verband met verve zelfs het principe van "oog om oog". Ook hier geldt echter de wet van de gulden middenweg. Indien dit principe namelijk al te consequent zou worden doorgevoerd, zouden we, zoals Mahatma Gandhi het zei, al snel een dorp van blinden hebben. Effectieve rechtshandhaving van overheidswege op ook lokaal niveau is daarbij een conditio sine qua non voor een vreedzaam en veilig Barendrecht. Vandaar dat de VVD in het verkiezingsprogramma heeft opgenomen dat er 6 extra gemeentelijke handhavers / BOA's bij moeten komen.

Een nog (te) prille gedachte om een eigen rijdende rechter te faciliteren die naar vrije keuze bindend conflicten tussen bewoners vlot en adequaat kan oplossen, zodat conflicten niet onnodig escaleren en ook een kostbare en langdurige gang naar de overheidsrechter kan worden vermeden, past in de lijn van dit betoog. Naast voorkomen, preventie, is vooral conflict oplossend handelen te prefereren boven correctieve handhaving en repressieve bestraffing. Uit de ontwikkelingspsychologie weten we dat bestraffen niet het meest effectieve middel is om tot intrinsieke gedragsverandering te komen.

VVD Barendrecht, december 2017